

- форми зарплати;
- тарифікатори і таблиці зарплати.

Загальні витрати на робочу силу значно зросли у 2017-2021 роках, що було зумовлено витратами на оплату праці. Відрахування на соціальне страхування залишилися практично незмінними, що свідчить про те, що компанії покладаються переважно на економічні стимули. Незважаючи на постійне зростання заробітної плати та витрат на робочу силу, працівники не відчули суттєвого збагачення від девальвації національної валюти.

Варто також використовувати низку мотиваційних факторів, які не пов'язані з системами оплати праці та винагород. До них відносяться аспекти мотивації організаційного характеру, такі як ротація робочих місць, розширення та збагачення робочих місць, групові форми в організації.

Участь персоналу в управлінні (як один з елементів прав та обов'язків персоналу) має суттєвий мотиваційний ефект. Часто інші форми неорганізаційної мотивації також мають вплив як елементи нематеріальної мотивації. Прикладом може бути розмова з коучем (щодо оцінювання роботи та зауважень). Не менш мотивуючим є створення партнерських команд, де усувається ієрархічна залежність між керівниками та іншими членами. Ставши співпартнером, керівник втрачає право втручатися в роботу інших членів і виконує лише функцію зовнішнього «презентатора» команди - регулярно або час від часу (залежно від ситуації). Співробітники більше не залежать від менеджера.

Також можуть бути використані такі мотиватори, як надання службового автомобіля або мобільного телефону. Нематеріальні потреби також мають значний вплив на мотивацію, такі як задоволення від роботи, усвідомлення потенціалу успіху, цінність участі у спільних зусиллях з порятунку компанії від кризи, а також участь у «тому, що дійсно має значення».

Отже, ефективно розроблена система мотивації персоналу, що складається з матеріальної та нематеріальної складових, дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність.

ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА

І. М. КУЛІШ, к. держ. упр., с.н.с.

ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України»

Необхідність екологічної свідомості у підприємців є важливим аспектом у світі, де сталий розвиток та збереження довкілля стали ключовими пріоритетами. Підприємці відіграють значну роль у формуванні економічного середовища, їх рішення впливають на екологічний не лише на локальному або регіональному рівнях, але і в цілому на стан країни. У цьому контексті екологічна свідомість виступає необхідним інструментом досягнення балансу між бізнесом і збереженням навколишнього середовища.

Характерною ознакою сьогодення є те, що загальнолюдські цінності набувають нової якості — до них висуваються вимоги збереження природного середовища на планеті Земля як необхідної умови існування людства. Тим самим

екологічна свідомість повинна базувати ся на нових екологоетичних нормах як компонентах нової екологічної культури [1, с. 162].

Для сучасного виробництва процеси, які мінімізують негативний вплив на навколишнє середовище, стають все більш важливими. Це досягається шляхом підвищення енергоефективності за рахунок низького споживання чистої та відновлюваної енергії [2].

Екологічно усвідомлений бізнес може приносити підприємцям економічний зиск у довгостроковій перспективі. Інвестиції в енергозберігаючі технології, зменшення викидів та впровадження зелених практик не лише сприяють скороченню негативного впливу на навколишнє середовище, а й дозволяють знижувати витрати на енергію та ресурси, що зрештою збільшує прибутковість підприємства.

Якщо дохід від інвестицій, накопичений протягом нормативного терміну служби енергоощадного обладнання не перевищує інвестиційних витрат, для забезпечення окупності потрібно частину амортизаційних відрахувань відносити на собівартість продукції і закладати їх у ціну. І якщо ця частина буде відповідати різниці між величиною інвестицій і згенерованим ними доходом за нормативний термін експлуатації обладнання, то період окупності інвестицій буде рівним нормативному терміну експлуатації обладнання [3, с. 105].

Екологічна свідомість також відповідає принципам соціальної відповідальності бізнесу. Підприємці, які приділяють увагу екологічним аспектам своєї діяльності, демонструють турботу про добробут суспільства та майбутніх поколінь. Це сприяє зміцненню іміджу компанії в очах споживачів та інвесторів.

Впровадження екологічно ефективних технологій та методів зазвичай стає джерелом інновацій, що, у свою чергу, підвищує конкурентоспроможність компанії. Підприємства, які активно впроваджують зелені практики, залучають більше клієнтів та інвесторів, які готові підтримувати екологічно відповідальні бренди.

У статті 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» прописана відповідальність за порушення екологічного законодавства і, у залежності від порушення існує дисциплінарна, адміністративна, цивільна та кримінальна відповідальність [4]. Таким чином, з посиленням екологічного законодавства підприємствам стає все важливіше дотримуватись норм і стандартів у галузі охорони навколишнього середовища. Екологічна свідомість допомагає підприємцям уникнути штрафів та проблем із законом, забезпечуючи дотримання вимог та нормативів.

Екологічна свідомість також спрямована на дбайливе використання природних ресурсів. Бізнесмени, скорочуючи витрати на енергію, воду та інші ресурси, не тільки знижують негативний вплив на навколишнє середовище, а й забезпечують стійкість свого бізнесу в умовах обмеженості ресурсів.

Підприємці, які виявляють екологічну свідомість, стають лідерами у своїй галузі та надихають своїм прикладом інших бізнесменів на впровадження зелених практик. Рівень екологічної обізнаності у суспільстві зростає, і

підприємства, які активно беруть участь у цьому процесі, завжди можуть розраховувати на підтримку з боку споживачів та суспільства загалом.

У результаті екологічна свідомість у підприємців необхідна не тільки для збереження природи, але й для забезпечення стійкості та процвітання їх бізнесу у довгостроковій перспективі. Це взаємовигідне прагнення стійкого розвитку, що сприяє створенню більш відповідального та етичного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Бойко І. І. Концептуальні виміри екологічної свідомості. Біоресурси і природокористування. 2013. Т. 5. № 1-2. С. 161-168.

2. Pimenov D. Y. Resource saving by optimization and machining environments for sustainable manufacturing: A review and future prospects. Renewable and Sustainable Energy Reviews. 2022. Vol. 166. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1364032122005524>.

3. Самуся О.В., Касьяненко Л.В., Романюк Н.Н. Оцінка окупності інвестицій у енергозберігаючі технології. Економічний вісник, 2017. № 2. С. 101-106.

4. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ. Офіційний веб-сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.

ОЦІНЮВАННЯ ТА АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДІВ ДЕСКРИПТИВНОЇ СТАТИСТИКИ

Д. І. ЛЮБОВЕЦЬКА, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Львівський національний університет імені Івана Франка

Інвестиційні ризики підприємств можуть різнитися залежно від виду діяльності, якою вони займаються. Залежно від галузі підприємствам притаманний той чи інший ризик різною мірою. Проблемам оцінювання інвестиційних ризиків присвячена велика кількість наукових праць, зокрема у [1] використано кластерний аналіз для оцінювання економічних ризиків, у [2,3] розглянуто різні методи статистичного моделювання саме для оцінювання інвестиційних ризиків. На нашу думку, слід проаналізувати який ж вид діяльності є найбільш стабільним за економічними показниками та, відповідно, більш інвестиційно привабливими. Для цього в першу розглянемо показники балансу підприємств у розрізі видів діяльності за останній рік, за який вже опубліковано звітність.

Максимальне, мінімальне та середнє значення для показників балансу подано у табл.1.

Найвищі показники балансу кількість активів та пасивів має вид економічної діяльності «Промисловість», а найменшу «Освіта». Середнє значення балансу майже у 5 разів менше за максимальне та майже у 110 разів більше за мінімальне, що говорить про неоднорідність сукупності та показників.